

Azərbaycan Respublikasının Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun Müşahidə Şurasının 2009-cu il 25 noyabr tarixli iclasının qərarı ilə (Protokol №19) təsdiq edilmişdir

**Azərbaycan Respublikasının Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun
vəsaitləri hesabına güzəştli kreditlərin alınması məqsədilə sahibkarlıq
subyektləri tərəfindən təqdim edilən investisiya layihələrinin tərtib
edilməsinə dair**

M İ N İ M A L T Ə L Ə B L Ə R

Mündəricat

1. Titul vərəqi
 2. İnvestisiya layihəsinin xülasəsi
 3. Sahibkarlıq subyekti haqqında məlumat
 4. İnvestisiya layihəsinin məqsədi
 5. Təşkilati plan
 6. İstehsal nəzərdə tutulan məhsulun (iş və xidmətin) xarakteristikası
 7. Satış bazarının xarakteristikası
 8. İstehsal planı
 9. Güzəştli kreditə olan tələbat və onun ödənmə qrafiki
 10. Maliyyə planı
 11. İnvestisiya layihəsinin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi*
 12. Risklərin qiymətləndirilməsi
- Əlavələr və investisiya layihəsinə dair spesifik məlumatlar

** Kiçik həcmli kreditlər üzrə tələb olunmur*

B Ö L M Ə I

Titul vərəqi

İnvestisiya layihəsinin tərtib edilməsi titul vərəqindən başlayır. Titul vərəqi üzrə verilən məlumatlar investisiya layihəsinin birinci bölməsində əks olunur və əsasən sahibkarlıq subyektini və onun təqdim etdiyi investisiya layihəsi ilə bağlı ilkin tanışlığı əks etdirir.

Titul vərəqində aşağıdakı məlumatlar əks olunmalıdır:

1. Sahibkarlıq subyektini;
 - Adı
 - Hüquqi ünvanı
 - Fəaliyyət ünvanı (layihənin həyata keçirildiyi yer)
2. Payçı və səhmdar (payçılar və səhmdarlar);
 - Adı (adları)
 - Ünvanı (ünvanları)
3. Rəhbər (rəhbərlər);
 - Adı (adları)
 - Vəzifəsi (vəzifələri)
 - Ünvanı (ünvanları)
4. Təşkilati-hüquqi forması;
5. Mülkiyyət forması;
6. Sahibkarlıq subyektinin dövlət orqanlarında qeydiyyat rekvizitləri;
7. Bank rekvizitləri;
8. İnvestisiya layihəsinə dair məlumatlar;
 - İnvestisiya layihəsinin mahiyyəti
 - İnvestisiya layihəsinin ümumi dəyəri (o cümlədən, güzəştli kredit vəsaiti)
 - İnvestisiya layihəsinin icra müddəti
9. İnvestisiya layihəsinin tərtib edilmə yeri, tarixi və layihəni tərtib edən (fiziki və hüquqi şəxs) rekvizitləri.

B Ö L M Ə II

İnvestisiya layihəsinin xülasəsi

İnvestisiya layihəsinin xülasəsi layihənin başlıca məqsədini və məzmununu ifadə etməklə özündə sahibkarlıq subyektinə dair müvafiq məlumatları - onun güzəştli kreditə olan ehtiyacı, İnvestisiya layihəsi üzrə istehsalı nəzərdə tutulan məhsullar (iş və xidmətlər) və bu məhsullara (iş və xidmətlərə) olan tələbatları, investisiya layihəsinin nəticələri ilə bağlı proqnozları və s. əks etdirir. Xülasə investisiya layihəsi hazırlandıqdan və layihə üzrə bütün tələblər icra edilməklə layihənin müvafiq müddələrinin ardıcılıqla qısa, dəqiq və səlis yazılması ilə şərtlənir.

İnvestisiya layihəsinin xülasəsində aşağıdakı məlumatlar əks olunmalıdır:

1. Sahibkarlıq subyekti haqqında qısa məlumat;
2. Maliyyələşmə mənbələri, həcmi və təyinatı;
3. İstehsalı nəzərdə tutulan məhsulun (iş və xidmətin) satış bazarı haqqında qısa məlumat;
4. İnvestisiya layihəsinin reallaşdırılmasının nəticələrinə dair iqtisadi səmərəlilik göstəriciləri (diskontlaşdırılmış gəlir (PV), xalis cari dəyər (NPV), və investisiyanın öz xərcini ödəmə müddəti (PBP))*.

B Ö L M Ə III

Sahibkarlıq subyekti haqqında məlumat

İnvestisiya layihəsinin bu bölməsində Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun sahibkarlıq subyekti haqqında ətraflı məlumatlandırılması üçün onun biznesinin təşkili və potensial üstünlükləri, investisiya layihəsinin reallaşdırılması ilə bağlı mövcud imkanlarının səviyyəsi və s. bu kimi məlumatların şərh edilməsi zəruridir. Sahibkarlıq subyektinə dair məlumatlar aşağıdakı ardıcılıqla əks etdirilməlidir:

1. Sahibkarlıq subyektinin fəaliyyəti və biznes tarixi;
2. Mövcud fəaliyyəti;
3. Mövcud istehsal infrastrukturunu və maddi-texniki təchizatı**;
4. İşçi heyəti və kadrların ixtisası;
5. İnvestisiya layihəsinin reallaşdırılmasının əhəmiyyəti.

* *Kiçik həcmli kreditlər üzrə tələb olunmur*

** *Sahibkarlıq subyektinin təqdim etdiyi investisiya layihəsi üzrə fəaliyyət göstərəcəyi yerə və ya əmlaka dair hüquqlarını təsdiq edən sənədlərin (reyestrdən çıxarış və ya notarial qaydada təsdiq edilmiş icarə müqaviləsi) surətləri investisiya layihəsinə əlavə edilməlidir.*

B Ö L M Ə I V

İnvestisiya layihəsinin məqsədi

İnvestisiya layihəsinin məqsədinin verildiyi bölmə sahibkarlıq subyekti tərəfindən investisiyanın niyyətinin müfəssəl olaraq şərh edilməsindən ibarətdir.

Bölmədə aşağıdakı məlumatlar öz əksini tapmalıdır:

1. İnvestisiya layihəsi üzrə alınması nəzərdə tutulan əsas və dövriyyə vəsaitlərinə (maşın və mexanizmlər, avadanlıqlar, nəqliyyat vasitələri, xammal və materiallar) dair müfəssəl məlumatlar*;
2. İnvestisiya layihəsi üzrə nəzərdə tutulan təmir-tikinti və quraşdırma işlərinə dair müfəssəl məlumatlar*;
3. İstehlakçı tələbatlarının ödənilməsi;
4. Mənfəətin təmin edilməsi;
5. Yeni iş yerlərinin yaradılması.

B Ö L M Ə V

Təşkilati plan

İnvestisiya layihəsinin təşkilati planı ilk növbədə layihə üzrə görülməli işlərin ardıcılığını, reallaşdırılma mərhələlərini və digər mühüm təşkilati prosesləri özündə əks etdirməlidir. Təşkilati planın hazırlanması aşağıdakı ardıcılıqla aparılmalıdır:

1. İnvestisiya layihəsi üzrə nəzərdə tutulan əsas işlərin mərhələləri;
2. Görülməli işlərin yerinə yetirilməsi ardıcılığı qrafiki.

** Alınması nəzərdə tutulan əsas və dövriyyə vəsaitlərinin adı, markası, texniki-iqtisadi göstəriciləri, istehsalçı müəssisə və alınma mənbəyi, eləcə də təmir-tikinti və quraşdırma işlərinə nəzərdə tutulmuş vəsaitin açıqlaması dəqiq göstərilməlidir*

B Ö L M Ə VI

İstehsalı nəzərdə tutulan məhsulun (iş və xidmətin) xarakteristikası

Sahibkarlıq subyekti tərəfindən istehsalı nəzərdə tutulan məhsul (iş və xidmət) barədə məlumatların verilməsi investisiya layihəsinin mühüm tərkib hissələrindən biridir. Bu məhsulun (iş və xidmətin) seçilməsi sahibkarlıq subyektinin biznes fəaliyyətinin perspektivini müəyyən etməklə, investisiya layihəsinin hazırlanmasında böyük əhəmiyyət kəsb edir. Başqa sözlə, sahibkar subyekti üçün məhsulun (iş və xidmətin) düzgün seçilməsi investisiya layihəsinin prioriteti hesab edilir.

Bu bölmədə aşağıdakı məlumatlar əks olunmalıdır:

1. Məhsulun (iş və xidmətin) xarakteristikası;
 - Məhsulun (iş və xidmətin) adı
 - Məhsulun (iş və xidməti) keyfiyyət üstünlükləri
 - Qablaşdırma və dizayn
2. Texnoloji proses (istehsal texnologiyası);
3. Məhsulun (iş və xidmətin) analoji məhsullardan əsas üstünlükləri;
4. Məhsulun idxalı əvəz edən və ya ixrac yönümlü olmasına dair məlumat;

B Ö L M Ə VII

Satış bazarının xarakteristikası

Sahibkarlıq subyekti tərəfindən investisiya layihəsinin səmərəli həyata keçirilməsinin başlıca şərti istehsalı nəzərdə tutulmuş məhsulun (iş və xidmətin) satış bazarının öyrənilməsi və satışın reallaşdırılması ilə bağlı məqsədyönlü fəaliyyətin təşkilidir. Layihə üzrə məhsul (iş və xidmət) növünün düzgün seçilməsi və onun satış bazarının mənimsənilməsi layihənin uğurlu reallaşdırılmasından xəbər verir.

Bu bölmə üzrə aşağıdakı məlumatlar verilməlidir:

1. İstehsalı nəzərdə tutulmuş məhsul (iş və xidmət) bazarı;
2. Məhsulun (iş və xidmətin) potensial istehlakçıları;
3. Potensial satış bazarının coğrafiyası;
4. Satışın reallaşdırılması istiqamətləri;
5. Rəqabət şəraiti;
6. Reklam işinin təşkili və satışın təşviqi (servisin təşkili)*;
7. Qiymət siyasəti (qiymətlərin əsaslandırılması)**.

* *Kiçik həcmli kreditlər üzrə tələb olunmur*

** *İstehsalı nəzərdə tutulmuş məhsulun (iş və xidmətin) satış qiyməti müəyyən edilərkən faktiki maya dəyəri, vergi qanunvericiliyi və bazar konyunkturası nəzərə alınmalıdır*

B Ö L M Ə VIII

İstehsal planı

İnvestisiya layihəsində istehsal planının hazırlanması məhsul (iş və xidmət) növü üzrə istehsalın təşkili prosesini, maddi-texniki təchizatını, istehsal prosesinin idarə olunmasını və istehsalla bağlı digər müvafiq məlumatları özündə əks etdirir.

İstehsal planında aşağıdakı məlumatlar verilməlidir:

1. Sahibkarlıq subyektinin mövcud istehsal imkanları;
2. İnvestisiya layihəsi üzrə istehsal gücü və nəzərdə tutulan istehsal həcmi;
3. Alınması nəzərdə tutulan xammal və materialların xarakteristikası və sərfiyyat normaları;
4. İstehsalın təhlükəsizliyi və ekoloji məsələlər;
5. İstehsal prosesi ilə bir başa bağlılığı olan xərclərin (kommunal xərclər, əmək haqqı, sosial fondlar, amortizasiya, təmir xərcləri, əmlak vergisi, torpaq vergisi və s.) hesablanması *;
6. Məhsul vahidi üzrə maya dəyərinin hesablanması (kalkulyasiya)*.

B Ö L M Ə IX

Güzəştli kreditə olan tələbat və onun ödənmə qrafiki

İnvestisiya layihəsi üzrə bu bölmənin yazılması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir və layihənin reallaşdırılmasında güzəştli kredit vəsaitinin əhəmiyyətini ifadə edir. İnvestisiya layihəsinin həyata keçirilməsi üçün sahibkarlıq subyektinin güzəştli kreditə olan tələbatının əsaslandırılması, istifadəsi və qaytarılması ilə bağlı məlumatların əks olunduğu bu bölmə konkret olaraq güzəştli kreditin təyinatını müəyyən edir.

Bölmə üzrə məlumatlar aşağıdakı ardıcılıqla verilməlidir:

1. Əsas kredit borcu və faizlərin ödənişi ilə bağlı güzəşt müddətinin müəyyən edilməsi məqsədilə layihə üzrə və əlavə mənbələr hesabına daxil olan pul vəsaitlərinin hərəkətinin təhlili;
2. Sahibkarlıq subyektinin güzəştli kreditə olan tələbatı və onun qiymətləndirilməsi;
3. Güzəştli kredit vəsaitinin təyinatı;
4. Ödəniş qrafiki.

**Xərclərlə bağlı hesablamalarda Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericilik aktları nəzərə alınmalı, istifadə olunan hər bir göstəricinin hesablanması mənbəyi aydın göstərilməlidir*

B Ö L M Ə X

Maliyyə Planı

İnvestisiya layihəsinin maliyyə planı layihə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini əks etdirməklə digər bölmələrdə verilən məlumatların ümumiləşdirilərək və onların dəyər (pul) ifadəsində təsvir edilməsinə xidmət edir. Bu bölmə sahibkarlıq subyektinin sərəncamında olan əsas və dövriyyə kapitalının pul ifadəsində əks etdirilməsi, güzəştli kredit və öz vəsaitinin hərəkəti və layihə dövrü ərzində pul vəsaitlərinin dövriyyəsi ilə şərtlənir.

Maliyyə planı bölməsində aşağıdakı məlumatlar verilməlidir:

1. Daxil olan pul vəsaitlərinin xarakteristikası;
2. Xərclənən pul vəsaitlərinin xarakteristikası;
3. Mənfəət və zərərlər cədvəli *;
4. Pul vəsaitinin hərəkəti cədvəli*.

B Ö L M Ə XI

İnvestisiya layihəsinin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi**

İnvestisiya layihələrinin səmərəliliyi zaman amili nəzərə alınmaqla qiymətləndirilir və investisiyanın, layihənin icra dövrü ərzində diskontlaşdırılmış xalis pul daxilolmalarının ümumi məbləği ilə müqayisəsinə əsaslanır. Pul daxilolmaları zamana görə bölüşdürüldüyündən mövcud kredit bazarında faizi səviyyəsində götürülən r əmsalı ilə diskontlaşdırılır.

İnvestisiyanın səmərəliliyi qiymətləndirilərkən aşağıdakı göstəricilərin hesablanması zəruridir:

1. Pul axınının diskontlaşdırılmış gəlirinin (PV) hesablanması

Hesablama üçün düstur:
$$PV = \sum_{k=1}^n \frac{Pk}{(1+r)^k}$$
$$Pk - \text{layihə üzrə planlaşdırılan gəlir}$$
$$k - \text{illərin sayı}$$
$$r - \text{diskont norması}$$
$$n - n \text{ ili}$$

2. Xalis cari dəyərin (NPV) hesablanması

Hesablama üçün düstur:
$$NPV = \sum_{k=1}^n \frac{Pk}{(1+r)^k} - \dot{I}C$$
$$\dot{I}C - \text{cəmi kapital qoyuluşu (investisiya)}$$

3. İnvestisiyanın özünü ödəmə müddətinin (PBP) hesablanması

Hesablama üçün düstur:
$$PBP = \min n \sum_{k=1}^n Pk > \dot{I}C$$
$$PBP = \dot{I}C / PN$$

PN - orta illik pul axını

Orta illik pul axını = illər üzrə pul axınlarının cəminin investisiya layihəsinin reallaşdırılma müddətinə nisbətidir/

(İnvestisiya layihəsinin özünü ödəmə müddəti investisiyanın, orta illik pul axınına nisbəti ilə müəyyən edilir)

* Maliyyə planı bölməsi üzrə aparılan maliyyə hesablamalarında Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericilik aktları nəzərə alınmalı, istifadə olunan hər bir göstəricinin hesablanması mənbəyi aydın göstərməli və hesablamalar üzrə proqnozlaşdırılan maliyyə nəticələrinin dürüstlüyü əsaslandırılmalıdır.

** Kiçik həcmli kreditlər üzrə tələb olunmur

B Ö L M Ə XII

Risqlərin qiymətləndirilməsi

İnvestisiya layihəsində risklərin qiymətləndirilməsi layihənin reallaşdırılması mərhələlərində sahibkarlıq subyektinin qarşılaşa biləcəyi təhlükəli (riskli) halların nəzərə alınması, qabaqlayıcı tədbirlərin görülməsi və minimallaşdırılması istiqamətlərini nəzərdə tutur. Layihə dövrü ərzində risklər sahibkarlıq subyektini tərəfindən qruplaşdırılaraq qiymətləndirilməli və onların minimuma endirilməsi üçün tədbirlərin siyahısı hazırlanmalıdır.

Risqlər müxtəlif kateqoriyalar üzrə əhatə olunduğundan onların aşağıdakı ardıcılıqla verilməlidir:

1. İnvestisiya layihəsinin xarakterindən asılı olaraq risklərin qruplaşdırılması və onlara dair qısa şərhinin verilməsi;
2. Risk kateqoriyaları üzrə nəticələrin proqnozlaşdırılan mənfəətə təsir imkanlarına dair məlumatların verilməsi*.

Əlavələr və investisiya layihəsinə dair spesifik məlumatlar

Əlavələr investisiya layihəsinin xarakterindən asılı olaraq onun bölmələri üzrə verilən məlumatların dəyərini və layihənin cəlbediciliyini artıran müvafiq məlumatlar toplusundan ibarətdir. Bu bölmədə sahibkarlıq subyektinin layihənin reallaşdırılması ilə bağlı niyyətini qəti ifadə edən məlumatların şərh edilməsi zəruridir.

Qeyd edilən məlumatlar aşağıdakılardan ibarət olmalıdır:

1. Sahibkarlıq subyektinin son 3(üç) ildə (əgər daha az müddət fəaliyyət göstərsə, son ilə) gəlir və xərcləri haqqında məlumat (vergi bəyannaməsi);
2. Kənar auditdən keçməsi məcburi olan sahibkarlıq subyektlərinin kənar audit tərəfindən təsdiq edilmiş maliyyə hesabatının surəti;*;
3. Məhsul satışı (iş və xidmət) ilə bağlı kontraktlar və sövdələşmələr;**
4. Əsas və dövrü vəsaitlərinin alınmasına dair müqavilələr;**
5. Görüləcək iş (təmir-tikinti, quraşdırma və daşınma) dair podratçılarla (vasitəçilərlə) olan müqavilələr;**
6. Layihənin reallaşdırılması üzrə tərəfdaşlıqla bağlı razılaşmalar, sığorta müqavilələri, əmtəə sövdələşmələri və s.***
7. İşgüzar tövsiyələr, reklam xarakterli nəşrlər, patentlər və sair bu kimi təşviqedic materiallar*.

* *Kiçik həcmli kreditlər üzrə tələb olunmur*

***Müqavilə, sövdələşmə və razılaşma tipli sənədlərin surətləri (əgər varsa) investisiya layihəsinə əlavə edilir*

Bu minimal tələblər təsdiq olunduğu gündən qüvvəyə minir.